

Р-3567 1 Опис 230
ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ
Тернопільської області

Архів з бідою.
Чортківсько-Тереманська округа 230

ПАПКА

ДЛЯ 230

паперів

Примірник відпису з оригіналу
українською підписаного

"Новий Шлях" (Канада - Макітоба -
Вікіпед. - 1945. - 10 повт. - 2.79).

Машикопис

Крайні дати: 10 повт. 1945р.

20 р.

Кількість документів: 1.
Кількість аркушів: 7
Зберігати: постійно

ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ 6
Тернопільської області
Р-3567 1 Опис 230
Фонд Опис Справа

Відносно в оригіналу, український п'ятнадцятий "Новий Шлях" - у Канаді

Новий Шлях-Вінниціг. Манітоба, середа, 10-го жовтня, 1945 р.ч. 79.

За Боротьби України Проти Займанців
У Другій Світовій Війні.

Повижче подаємо політичний огляд подій в Україні в часі Другої світової війни, які відносяться до діяння українського визвольного руху в тому часі. Огляд поданий в Віснику Інформативної Служби Українського Револьційного Визвольного Руху Секретаріатом Закордонного Представництва/десь в Україні або поза її межами/ у червні, н.р. Цей огляд дасть читачам поняття, як діяв український нац. визвольний рух у тих критичних часах. Цей огляд в такому запереченням поспішного і безвідставного твердження деяких українських діячів на американському континенті, мовляв, український національний визвольний рух не спромігся на жодну поважнішу акцію в часі війни. -Ред. П. Ш./

I.
УКРАЇНЬКА ПОВСТАНЧА АРМІЯ.

Хто не був в Україні від 1939 р., а тепер подивився б на наші села і міста, то не повірив би своїм очам, що це ті люди, той самий край. Такі великі переміни відбувалися під ударами воєнних подій за останніх шість років визвольної боротьби українського народу. Україна нагадує як занадто часто часи, які були тільки раз в нашій історії, безпосередньо перед приходом Хмельниччини. З одного боку посушення до крайних меж гнєту безправства, винищування всього, що українське, з другого - безприкладно гєтовіють найширших українських мас боронити свого життя і своєї землі перед ворожими напасниками. Як колись козак українець, що не хотів користися панськїм неволі, ішов на Запорізьку Січ, щоб боротися за свободу свого народу, так за часів німецької і більшовицької окупациі за хистом для ширших мас і остатою збройної сили українського народу стали розкинені по всіх просторах наших земель військові обєредки Української Повстанчої Армії /УПА/.

Роки світової війни, що велися на українських землях і за володіння над ними між двома найсильнішими на європейському сході великодержавами були роками найтяжчої проби, яка не тільки, що не зміцнила, але й знищила та обєднала український народ під прапором ідеї соборної самостійної держави.

МІЖ МОЛОТОМ І КОВАЛОМ.

Україна опинилася зразу в винятковому важкому положенні між гітлерівським молотом і більшовицьким кувалдом. Боротьба проти окупанта сприяла приспінені інвазії другого окупанта і навпаки. А панування одного чи другого виєначало для українців одне і те саме: Фізичне винищення, загалом. Пасивна ж постава і брак негайної самооборони доводили б були в скорішому темпі до тих самих наслідків. Такого ускладненого політичного положення не мав жодний народ в Європі - можемо це сказати без жодного перебільшення.

Коли додати, що крім двох головних фронтів боротьби - проти німців і проти більшовиків - мали ми ще деякий час і третій, побічний фронт на західних українських землях, який треба було оборонити і очистити від польських диверсійних нападів на українське населення, а час до часу несподівані рейди більшовицьких повстанчих загонів, що, продернувшись через німецький фронт, наносили шкоду українському населенню, будемо мати приблизний образ всесторонної боротьби українського народу проти насильників.

Масовий зріст національно-політичної свідомости і сильна активізація найширших українських мас, повна ліквідація всіх партійних спорів впливів на обєднання українського народу під бойовими прапорами УПА Української Головної Визвольної Ради /УГВР/, що довернулося в мо-

ментах найбільшої небезпеки - не були ділом przypadku, але вислідом 43-літньої національної боротьби українського народу на всіх зйиш-
 ах за своє національне визволення. Досвід тієї боротьби й вироблені
 провідних кадрів дозволили націоналістам організувати наймогутнішу
 партизанську армію на Сході Європи. Та партизанка була створена без
 одної чужої допомоги в часі безнастанної боротьби проти двох найсиль-
 ніших імперіалістичних армій.

Для загальної орієнтації поглянемо тут коротенький перегляд історії
 української визвольної боротьби від вибуху другої світової війни. Перебіг
 тієї боротьби можна поділити на такі періоди:-

1. Часи першої більшовицької окупації Західно-Українських Земель,
 що були до того часу окуповані Польсьєю і Румунсьєю / Галичина, Волинь,
 Буковина й Басарабія / 1939-1941 рр.

2. Вибух німецько-російської війни, проголошення самостійності украї-
 нської держави й німецька окупація українських земель.

ПЕРШИЙ ПРИХІД БОЛЬШЕВИКІВ.

Перший прихід більшовиків на землі Західної України опричини в
 масову втечу українців на терени, окуповані німцями. Це послабило на
 деякий час політичну активність окупованих більшовицькими теренів і пос-
 тавило перед членами української революційно-визвольної організації,
 що їм, наслідком упадку Польщі, понастило звільнитися з польських терен-
 завдання віднайти визвольну боротьбу в нових умовах окупаційної дій-
 сності. Після переведення необхідних для нової боротьби змін і реформ
 у внутрішній організації новий її провід розробив план дальшої визвольної боро-
 тьби, перевів таємний вишкіл провідників і організаторів визвольної бороть-
 би та вислав їх незаметними ударними групами в різні осередки українських
 земель під більшовицьку окупацію.

В короткому часі організатори революційного підпілля зорієнтувалися
 в новому політичному положенні, знайшли нові форми організації та нові
 методи визвольної боротьби. Це стало початком організування партизанських
 осередків, особливо в лісових теренах України. Видимий успіх нової форми
 боротьби здрав собі дуже швидко симпатії найширших мас, які українські ви-
 звольні організації знайшли для себе оборону й захист перед більшовиць-
 кими безправствами.

Масовий зріст таємних революційно-визвольних гуртків на західно-
 українських землях, а зокрема на Волині, перевищив найменше вдесятеро
 ті сили, що ними розпоряджалася організація за часів польської окупації.
 Доказом сили і правности організаційного апарату служити може факт, що
 коли безпосередньо перед вибухом німецько-більшовицької війни організа-
 ція дістала наказ перебрати державну владу в свої руки, то наказ цей був
 виконаний у всіх повітах ЗУЗ-за винятком Львова, де українці не теорили
 в той час більшості-такою докладністю й всебічною передбачливістю, що не зна-
 ганотовано ні одного випадку неопанування ситуації новим українським адмі-
 ністративним апаратом.

НІМЕЦЬКА ОКУПАЦІЯ.

Другий період української визвольної боротьби в часі другої світової
 війни починається з вибухом німецько-більшовицької війни.

З цією подією звязувало чимало українців надії, що німці на звільнених
 від більшовицької українських землях створять бодай таку державну форму,
 як Словаччина, Хорватія. Німці в той час не зраджувалися ще з своїми

імперіалістично-колоніальними планами відносно України, але теж не робили
 найменших спроб організувати чи підготовляти до тих завдань українців,
 чи хочби не перешкоджувати їм перевести таку підготовку власними силами.

Українська революційно-визвольна організація, виходячи своїх мірку-
 ваннях і з української державної рації, рішила, незалежно від таких чи
 інших планів, німецької політики відносно України, діяти логічне запер-
 чення детеріальної визвольної боротьби українського народу проголошенням

самостійної держави на українських землях і поставити їм німців перед доконианим фактом, що українська земля є власністю українського народу, який перед німцем не зрінається свого права до влади на ній. В день відступу большевиків, а в деяких повітах на кілька днів перед приходом німецьких і союзних з нею мадярської і словацької армій, українці проголосили самостійність та перебрали у свої руки апарат адміністрації і державної безпеки.

ПРОГЛОШЕННЯ УРЯДУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.

Проголошення уряду української держави відбулося дня 30 червня 1941р. у Львові. Президентом д-р К. Левицький, а головою ради міністрів іменом Ярослава Стецька, ред. нелегального довоєнного "Бюлетеню Кривої Екзекутивн ОУР". Для могутньої ще в той час Німеччини, яка привикла була до того, що всі народи Європи корилися їй, самостійницький виступ української незалежної політики був великою несподіванкою, яка ускладнила політичне положення Німеччини перед самим порогом підсою Євросою. Не українці зважали без німецького дозволу на такий незалежницький крок, цього німці не передбачали, узаможивши перед тим своїм контролем різні впливові - на їх думку - українські круги. Німеччині залежало на тому, щоб в очах поневолених Совецьким Союзом народів відігравати на початку війни роль їх визволителя. Такі сподівання були також досить загальні серед примусових громадян ССР, доказом чого були масові переходи ЧА до німецького полону в перших місяцях війни. Нічого теж дивного, що громадяни ССР з великою увагою слідували за розвитком політичних подій в Україні, яка була не тільки землею найбільшого народу ССР, але й першим тереном німецької експансії, на якому мали виявитися справжні інтенції німецької політики.

В такій ситуації проголошення самостійності України поставило німців у дуже незручній ситуації ринатися на деякий вибір: або погодитися з доконианим фактом і визнавати існуючий державно-правний стан в Україні та тим самим приєднати на свій бік не тільки українців, але й деякі поневолені народи ССР, або-ліквідувати українську владу і передчасно зрадитися зі своїми колоніально-імперіалістичними планами відносно Сходу Європи. Німці виявили досить зарозумілості і політичної коротко-зорості, щоб вибрати ще другу можливість.

Ізр. А. Сух

НІМЕЦЬКИЙ ТЕРОР І УКРАЇНСЬКА РЕАКЦІЯ.

Коли переговори, натже, та навіть нещадний революційний атакат на прем'єра Стецька не переломили невгнутості українського уряду і добро-вольного відкликання акту державної незалежності з українського боку німці таї не діялися, тоді прийшли з їх боку перші удари. При кінці липня німці ліквідували уряд Української Держави та інституції їм зорганізовані. Коли ж це не викликало знесхоти і не спинило пропагандивно-організаційної роботи тз. похідних груп, висланих нелегально на підбрюк таві полосу Східної України, прийшла з Німецького боку в середині вересня 1941 р., масова ліквідація українського просвітнього активу, німці не сподівалися серйозного опротиву з боку української підпільної організації, повели на Україні відокриту і безпорадну політику винищування і експлуатації. Але український народ не скорився перед брутальністю прусацького чеботя, як і не корився перед безправством большевицьких і польських комісарів. Німецька рука не досягнула незалежних для неї осередків революційно-визвольного руху, добре законспірованих ще за часів першої большевицької окупації на теренах Волині і Галичини.

Звідти зійшла ініціатива самооборонної армії, що ним разом прибрала багато вирих форм, як за першої большевицької окупації, що стала початком творення збройних сил українського народу - "Української Повстанчої Армії" УПА.

Що до зудару з німцями не діяло безпосередньо по їх приході на українські землі згл. після їх негативної постави до українського уряду чинилося на не різні причини. Найважливішим моментом було те, що завданням революційно-визвольного руху було опанувати простори осередків і с

них українських земель, що були понад 30-ть років ізольовані від усіх можливостей контакту і виміни політичного досвіду. Майже безпосередньо після окупації західно українських земель німці зліквідували український уряд і треба було деякого часу для збирання сил, вивчення нової тактики боротьби і zorganizування підготовки й перевихову членів організації до нових завдань на терені східно-українських земель. Тоді на перший план висунулися завдання переконання перешколеного членства на С.землі України і zorganizування цілості українських земель на основі на-прямних нової тактики. Користуючи з неопанування німцями зайятих теренів організація керувала пресою і видавництвами та переносила розподіл колгоспного майна поміж українське населення. Початковий етап явної-покимо політичної-боротьби почався з моменту, коли організація повела пропагандивну акцію саботувати зарядження німецької влади і не допускати масок до масового вивозу українського робітництва на роботи до Німеччини та конфіскації майна і здачі контингенту. Це гострило ситуацію і створило потребу переходити до метод збройної боротьби. Немало часу забрали теж початки zorganizування партизанської армії, вишкіл старшинських і підстаршинських кадрів у власних військових школах та організація без постачання. Тому теж УПА в початковій фазі своїх дій виходила засадничо в оборонній бої з німцями йт

УКРАЇНЦІ В ВІЙНІ ПРОТИ НІМЦІВ.

Початок до протинімецької війни прискорили німці, починаючи палити і бомбувати з літаків українські села на Волині, які згідно з наказами Головного Командування УПА відмовилися висилати людей до Німеччини на роботи та віддавати німцям належний ними контингент осіжнього збору збіжжя. Українсько-німецька війна охопила незабаром також гірські терени Галичини та заповнила героїчними фактами сторінки нової історії України.

УКРАЇНСЬКІ "РЕСПУБЛІКИ".

При іншій нагоді буде місце познайомити читачів з перебігом і под-робницями цієї війни, але також з методами німецької політики знищення України. Тут тільки варто зазначити, що наслідки воєнних дій УПА німецька влада діяла практично тільки по більших містах і осередках нестос Біль-ших з'єднань німецької армії а край був під владою УПА. Під оглядом адмі-ністраційним край був поділений на Воєнні Округи, а в теренах воєцїло опанованих владою УПА існували окремі "республіки" з своєю адміністрацією, виклиничтвом, кооперацією, промислом, шпиталами, польовою жандармерією і службою безпеки. З важливіх розпорядків української влади варто згадати про розподіл земельних наділів бувших поміщицьких маєтків і земель, забраних польськими колоністами, поміж біднійше українське населення. У незалежних "республіках" жодних розпорядків німецької влади населення не виконувало, зрештою зони навіть і не дохрдили до нього, а німці після кількох криваво для них закінчень карних експедицій зрезигнували з примушення підпорядкувати їх собі. До кінця німецької окупації ж отримався такий стан, що німецька влада була по більших міс-тах України, а на теренах ваще доступних одержалася весь час під прого-лошення самостійності аж по сьогоднішній день українська влада.

" ЛІС НАШ, НІЧ НАША "

На доступніших теренах України, що не були всецїло під украї-ноькою владою, обов'язувала населення м.і. засади: "ліс наш, ніч наша". цю засаду німці добре пам'ятали і не відражувалися показуватися в поліційних годинах, означених УПА, в українському селі чи на шляхах, береженими збройними відділами УПА, якщо хотїли вернутися живими. Так само всьому населенні і німцям було відомо, що до ліса не вільно під небезпечною смертю входить навіть в день глибше, як на 100 м. коли вип-чадари після закінчення перемиря з командуванням УПА, хотїли дістати для себе дров, то мусїли перед тим в УПА стартисся перепустити до означених

міські у лісі. Ці дрібні приклади наводимо для ілюстрації, що порядок і кари були так строго перестерегані, що навіть вороги musili підкорятися, якщо не хотіли платити за переступлення границі української землі своїм життям.

УКРАЇНСЬКА ГОЛОВНА ВИЗВОЛЬНА РАДА.

Ця влада військова мала головне командування УНА, по своїй природі завдання воєнного порядку, а попри те ваяла на себе обов'язок оборонити населення та адміністрацію окупованих теренів і республік. В міру того, як наближалася большевицька окупація, підготовка до нової війни і розроблення оперативних і мобілізаційних планів постачання, організація баз безпеки і т.п. висунулися на головне місце. УНА розрослася в національну армію охопила всю молодь без огляду на попередню партійну приналежність і то не тільки на Західній Україні, але також на просторі цілого Правобережжя /Лівобережжя було в той час окуповане большевиками/. То ж потреба утворення окремого політичного тіла, що мало б бути політичним завершенням збройної боротьби та керівним чинником українського народу, стала найнеукучнішою потребою дня. З другого боку деякі самочинно організовані для самооборони українські партизанські відділи, що боролися проти німців та негативно ставилися до большевиків, в обличчі небезпеки надходячого большевицького фронту луками, спосібів получитися з УНА.

Тому теж дня 15.VI.1944р. створено з ініціативи УНА "Українську Головну Визвольну Раду" /УГВР/ як найвище керівництво революційно-визвольних сил українського народу до часу створення легального уряду української держави. Їй підчинилися УНА, ОУН та інші революційні відділи. З того часу належить до УГВР справи керівництва визвольною боротьбою українського народу та справи адміністрації терену, окупованих Українською Повстанчою Армією.

ЮВІЙ ШЛЯХ З ВІСНІВІВ, МАРИУБА, СУБОТА 13-ГО ЖОВТНЯ 1945 РІ Ч. 30

Із Боротьби України Проти Займанців
У Другій Світовій Війні.
/докінчення/

МОНВЕРНИЦІ ПОНЕВОЛЕНИХ НАРОДІВ.

Обговорюючи цей період часу, не можна поминути мовчанкою, що в часі протинамецької боротьби, УНА весь час не тратила з перед очей перспектив, що головний бій за визволення треба буде звести з большевицькою Москвою і до цієї боротьби ззделегідь приготувати себе. Факт, що Україна снайбільшим із поневолених Советським Союзом народів, не доказує це, що Україна має сама перебрати на свої плечі весь тягар боротьби за розвал цієї терни народів. Слоган "Свобода народам! Свобода людині", відшуканий нами не давно, був практично зреалізований УНАрмією в такій формі, що УНА старалася допомагати поневоленимхна Советським Союзом народам, організувати підготовку революційно-визвольної боротьби за їхню державну незалежність. З цієї метою були /утворені при УНА окремі національні військові відділи під їхнім власним командуванням /нпр. грузини, азербайджанці, татари та інші/, які переходили в УНАрмію партизанський вишкіл та брали активну участь в бойових діях на українських теренах прот німців, а згодом були вислані до своїх країв для організування там революційно-визвольної боротьби проти Москви.

Важливою вехкою політичного подію на цьому відтинку була конференція поневолених Советським Союзом народів, що відбулася на таємному з'їзді, дня 28 вересня 1944 р. при участі представників від 18-ти народів та устїдмила напрямні визвольної тактики для спільного фронту боротьби поневолених народів.

ДРУГА СОВЕТСЬКА ОКУПАЦІЯ.

Друга більшовицька окупація застала українців пригтованими до нової боротьби. Пересування фронтів нанесли для УНА більші втрати в тих місцях де велася довгий час позиційна війна. Незагаль пересування фронтів на українських теренах відбулося в надким темном і поважніших шкід у рядах УНА не спричинено. Більші втрати понесло мирне населення рівнинних полес, що не мало природних умовин для захисту і партизанської оборони. Завоювавши українські землі, більшовики зразу примінили для українського населення методи безоглядного терору, думаючи зламати і заломити в нього всякі спроби спротиву. Така політика тривала до липня 1944 р. до другої більшовицької офензи, на опанованих більшовиками теренах Правобережжя/з Тернопільщиною і Коломиїщиною/. Друга офензива принесла у свому висліді окупацію решта Зах. Українських Земель і зміну курсу більшовицької політики, що поставила собі тепер за завдання прислудувати симпатії населення.

КРАХ ТЕРОРИСТИЧНОГО КУРСУ БОЛЬШЕВИКІВ.

Дотогочасний терористичний курс більшовицької політики закінчився повним крахом. Більшовицькі жорстокості, звірські насилування українських жінок, розстріли, арешти, поспішне виселювання та спроби перевести повну мобілізацію всіх мужчин Правобережжя, замість зламати населення і заломити в нього духа спротиву, викликали противні наслідки. Населення побачивши, що від більшовиків не ждати йому жодної пощади, стало однодушно до збройної боротьби проти наїзників. Українські жінки в обороні своєї чести взяли також зброю в руки. Українські діти з народженням життя збирали на бойових залягану зброю, або викрадали її в німецьких воєнків чи червоноармійців та передавали стрільцям УНА, або сатькам на переховання. Методи більшовицького терору-замість зламати, змобілізували проти більшовиків все без винятку українське населення по селах. Така постава привелола більшовиків змінити методу своєї політики.

"НОВИЙ" КУРС.

В суті з новозавоюваних і підфронтних теренах тієї зміни курсу не відбувалося: повну мобілізацію мужчин переведено далі, жінок забирали насильно до робіт по фабриках, копальнях і прискоках, на села наложено грабіжницькі континенти /хлібоздачу/ за 3 роки взад, що мали на меті довести віднаселення до нової економічної руїни й голоду. Новістю було хитрування з релігійною толеранцією, кокетування інтелегенції й частинне допущення до адміністрації, загіднення примусу закладати колгоспи і дозріла дбайливість у відношенні відновлюванні шкільництва та розрахована на прислудання українських симпатій більшовицька політика в відношенні до польської мовини.

ДІЯННЯ УНА.

У протывагу більшовицькій політині винищування України, УНА провела ряд акцій, що мали на меті оборонити українське населення, унеможливити ворогові вкорімити глибоше свій нищівний апарат крив і утруднити його правильне функціонування.

Виходячи з засади, що воєнк червоної армії, примусово до неї змобілізовані, с тек поневолені сталінським режимом і терором крив-УНА не трактувало їх як ворогів і тільки у випадках нападу на себе приймала бої оборонного характеру. Війною вишла УНА першого дня на крив і його різнородні відділи як на поновне зняряддя поневолювання й нищення країни та головну остов сили сталінського режиму, ліквідуючи скрізь районні осередки крив, воєнкоматк, істребітельні отряди, червоні партизанські банди, агітаційні відділи політруків, звільнюючи арештованих, мобілізованих та переселенців та зриваючи раз- у - раз сітку доношків-сєксотів, без діяння якої крив не мала можливість орієнтуватися в чужому й ворожому

для неї терені та запусити глибше свої сітк.

Головним із советських способів масового винищування українського населення була загальна мобілізація чоловіків вік 16-35 рр. каття до червоної армії, а жінок вік 18-35рр. на роботи. Мобілізованих після 2-3 денного "вишколу" посилали в першу лінію фронту, звичайно на відтинки, боронені німецькими панцерними відділами, обставляли їх з заду скорострілами, щоб унеможливити їм відворот та гнали з ружиними часто без набаїв, на німецькі чолги. Атаки кінчилися загальною масакрою.

Щоб не допустити до масової різні українців, керівництво українського визвольного руху видало у відповідь на більшовицькі мобілізаційні об'яви негайний наказ не ставати до бражки. Українське населення підчинилося наказові та врятувалося на теренах, окупованих УПАрмією, від смерті. Більшовики, стрінувши спротив населення, тричі проголошували мобілізацію і вислали декуди для постраху свої нарательні відділи, але без успіху. До бражки українці переважно не стали.

Хто міг голосився до УПА, а для кого не стало там місця, той перебував перед баскоками карних відділів, про прихід яких окремо організована охоронна служба повідомляла у свій час населення загрожених околиць, яке негайно опускало хати й ховалося до задалегідь приготованих криївки, або під охорону найближчих відділів УПА. Потворялися ж картини з доби татарських нападів. Село пустіло, більшовики заставляли ховати порожні хати.

Коли баскок був несподіваний і частина мешканців не встигла покинути своїх хат, стрічали їх ростріли й арешти. На порядку дня були факти, що на повертачі експедиційні карні відділи нападали УПА, вибивали їх у пень, арештованих людей, гомихих у "ясир" звільняли, а пограбоване майно повертало селам. В основі завдання УПА було не допускати до місць призначення карних відділів, але примушувати на дорозі їхнього перемаршу. Для цієї цілі творно відповідні застави і засідки та удосконалено партизанську тактику заманювання і дезорієнтації ворога, що була призначена з великим успіхом не проти німецьких окупантів.

Рівнинних теренів, що не мають пригожих для постійного побуту УПА місця, УПА також не кинула на поталу більшовикам, але влаштовує час до часу партизанські рейди військових з'єднань на ті терени. Завданням тих рейдів є ліквідувати станції живих, карати винуватців смерті й арешту, винищувати принагідно вирази кидистів, політруків і агітаторів на села, звільнити в'язнів і т.д., коротко кажучи, витворити у ворожому таборі свідомість, що злочин над українським народом не пройде безкарно.

ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІТИКА - ЯК ЗАСІБ ФІЗИЧНОГО ВИНИЩЕННЯ.

Гризким засобом винищування українського населення більшовицька економічна політика. Метою її є заведення державної панщини у формі колективних господарств, зв. колгоспани й радгоспани, як найдоцільніше знаряддя повного господарського визволення державою селянських мас. Щоб приквалити населення до такої системи господарства треба довести до повного зубожіння й банкрутства приватних сільських господарств, на які накладається податки у висоті, неможливій до виплати, а за незаняття податків земля конфіскується на власність колгоспу, власник же wraz з родиною іде на заслання, до концтабору. Маючи таку перспективу, селянство за першої окупації "добровільно" ухвалювало заснування колгоспу і вписувалося до нього. Такі методи вистарчають щоб приспівити колективізацію.

Але коли більшовики намагалися стягнути "запасний" контингент за попередні роки німецької окупації систематично граблених німцями й донецких війном українських сіл, то ясно що ціля такого розпорядження не було. Прискорення "добровільної" колективізації, але прискорення голодової смерті для українського населення. УГЕРП протиставилося тоді теж з цією рішучістю виконувати того більшовицького зарядження і українське населення в часі жнив 1944 р. не здало ані осізного контингенту, ані загалом жодної хлібохачі, захищали влась збір для свого користування.

Які успіхи дала наша протиколгоспна акція-найкраще свідомство дають самі більшовики у своїх радіонадачках, коли при нагоді викликають "Бандеровців", як ворогів народу, хваляться у квітні 1944 р., що на терені ЗУР відбудуться святоче відкриття...нятого з черги колгоспу.

ВАТУТІН ПОГИБ ІЗ РУКИ УПА .

В перебігу воєнних подій у поодиноких Воєнних Округах УПА, на які поділені тепер цілий край, передавати в цьому у місці не будемо. Реєстр щоденних боїв, що ведуться кожного дня на теренах України, виходять денно поза межі одної статті. Вкажемо тільки, що інтенцією зачіпних дій УПА є ударяти в найбільш чутливі місця ворога та осередки, що творять Ядро його політичної влади. Як приклад одного з наших більших успіхів у цьому напрямі може послужити факт, що в часі більшовицької офензиви в 1943-44 рр. військові з'єднання УПА бравурно атакували на півночі бережени ворожу автоколонну, що переїжджала з околиць Крем'янця, смертельно поранили командувача т.зв. "1-го Українського фронту", попередника Жукова на тому пості, совітського маршала Ватутіна. Перевезений до київської лікарні Ватутін помер від ран. В того часу через українські терени висилано тільки великі автотранспорти, під суворою охороною та в повному бойовому поготівлі, але й тоді особливо для відділів і військ яквд, так бережена дорога була нерідко їхньою останньою дорогою.

ЗАКІНЧЕННЯ.

Оцей короткий перегляд визвольної боротьби українського народу за роки другої світової війни може дати для тих, що не мали часті брати в ній активної участі, найзагальнішу орієнтацію в цих великих перемінах, які відбувалися на наших землях в часі, коли Україна стала одним з головних і найбільш привабливих бойових Європи. Український народ не приглядався безчужно на велетенський змаг двох наймогутніших у той час імперіалістичних армій світу, але включив себе активно в боротьбу за володіння над українськими землями, ставши чолом проти обох напосників і підтвердивши тим перед цілим світом своє первоправо до володіння над землею своїх батьків.

Оцінити політичну вагу відметної участі українського народу в 6-річній боротьбі за українські простори проти таких партнерів, яких армії продовж тижнів розбивали в пух і прах підготовані до війни європейські держави та яких самі ультимати вистарчали, щоб разити паралічем всю босздатність других державних народів та довести їхні армії до складання своєї модерної зброї без бою- опинити на тому тлі політичне значення невгнучості боротьби українського народу-це справа історії. Подати бодай приблизний образ безприкладного героїзму не тільки наших бійців, але й українських дітей, жінок, дівчат і старців, що в вирішувальній історичній годині суміли з такою відданістю і погордою смертю стати під бойовими прапорами УПА і з такою простотою, самоозумілістю й готовістю виконувати кожної ночі і кожної години найнебезпечніші для їхнього життя завдання, щоб тільки чим небудь "прислужитися", "допомогти нашим", "остерегти в час" і дати епік цього героїчного змісту ~~шик~~ буднів людей простих-це діло великих геніїв майбутнього українського героїчного епосу.

Ми тільки зазначимо, що Україна в боротьбі стоїть даліше. Наші прапори несуться. Хоч на румовинах Європи склали безсило свою зброю другі народи, народи державні, а між ними горді колись завойовники і нищівники світу. Над нашою спустошеною землею, над згаряченими спалених ворогом квітих сіл, над трунами очайдуваних оборонців землі української і слави Золотого Тризуба-вітає знов а дух Мазепи. Слова, що були колись виписані на прапорах Військ Запорізьких полк. І. Богуня: "Здобути, або дома не бути" живуть тепер в серцях тих, яких руки не звисли безвладно над попелом рідних осель, але простяглися по зброю.

Хай же ті старі козацькі слова стануть життєвою дивізією для тих, яким доля не подарила бути там, де сьогодні єдине місце на світі для кожного, що справді українець в бойових лавах українського, воєнного за своє право до вільного життя народу.

НОВИЙ ШЛЯХ - ВІСНИК ВІННИЦЬКОЇ МАНИТОБА, СЕРЕДА, 17-ГО Листопада, 1944 р. ч. 81.

Хроніка Подій На Українських Землях Під Московською Окупацією.

В Інформаційній Службі Української Головної Визвольної Ради.

НАСТРОЇ СЕРЦЯ УКРАЇНЦІВ НА КОЛИНІ.

Волинь, серпень, 1944р. - "Під впливом дуже ревної діяльності НКВД, загрядотрадів, агентів і сексотів, революційні настрої населення почали підупадати в перших днях по зміні окупаційної влади... Але швидко наступило повне оживлення активності мас, передусім у напрямі здобування зброї та відновлення самостійних гасел, що їх більшовики були позатримали. Жінки, старці й діти-підлітки на випередки раз-у-раз підколювали прямо з під рук червоноармійців їхню зброю й амуніцію, ховали її а відтак передавали повстанцям. Також багато посвяти, часто з народженням життя, виявило населення, переходючи повстанців немов би не були члени їхньої сім'ї... Жінки на кожному кроці обovarюються з більшовиками. Ненависть до сталінського режиму єдина єврізь.

ВНУТРІШНІ СИТУАЦІЇ В СРСР.

ЛЕЖКИШЧИНА, листопад 1944 р. - з прифронтової полоби повідомляють: "Всі без винятку полонені й прибічники зпід більшовицької окупації згідно стверджують, що теперішня окупація СРСР не зважаючи на воєнні успіхи більшовиків, представляється для них не найкраще... Брак людського матеріалу змушує більшовиків послугуватися політично великими для них елементами знова зайнятих ними теренів. У загалі головний тегар праці спочиває на жіночій і чоловічій міцності й краще протиступська оборона в дана майже виключно на жіночі сили".

ІДЕЯ СВОБОДИ - НЕВІЗБІГНА ЗВРОТА.

КОЛОМИЯ, жовтень 1944 р. - "В Коломиї в одному ресторані завелась небезпечна дискусія між старшинами ЧА на тему Української Повстанчої Армії. Один лейтенант різко твердив, що "як ми унічтожимо германців, заб'ємося й унічтожимо УПА". На це відозвався старши й полковник: "Товариші ми ємо маладіє... У Армії імеєт також зружіє, какова тепер мір не імеєт. Это їх ковал ідея: "Свабода народам, свабода челоуку", это зружіє не так льогко поб'єдіть!"

ВИЗВОЛЬНА БОРОТЬБА ТАДЖИКІВ, ВІЛОРУСІВ, ТА УЗБЕКІВ.

В Таджикистані й Узбекистані шириться повстанчий протибільшовицький рух. Ці національні повстанці називають себе по традиції басмачами". Вони творять переважно кінні, добре узброєні відділи. Також у Вілорусії розгорнувся повстанчий протибільшовицький рух. Вілоруські повстанці називають себе "народнікі".

ПОВСТАНЦІ ПОЛІТЬ СМЕРТЬ ЧИМ НЕВОЛІ.

КОЛІНЬ, весня, 1944 р. - "Від Здохбуновом діяло довгий час з успіхом кілька чет Української Повстанчої Армії. Німцям подастило оточити одну з них, склаом кількох сотель. Оточені українські повстанці билися очадужно проти ворога, но переважав їх чисельно кільканадцять разів. Билися до останнього набоу і полягли всі до одного. Ранені дострілювали себе останніми кулями."

ЯК ВИГЛЯДАЛА ПРИМУСОВА МОБІЛІЗАЦІЯ В ЧЕРВОНУ АРМІЮ.

КАЛУЖА, вересень, 1944р. - "П'ятого вересня н.р. більшовики в скількості

до 1.000 чоловіків оточили села Тростянець і Слободу Калузького повіту. Ціль акції: господарський грабунок і насильна мобілізація до Ч.А. Частина з погромників, вступили в село, почали стріляти до людей. Коли люди втікали в ліс звідти відкрили вогонь большевицькі застави. Було вбитих 20-ть людей".

ДОЛІНА, вересень, 1944 р. - "вересня сего року, большевики почали перездати облави на ліси й села долиниціни. В деяких селах відбулися облави майже водня. В Ракові, Надієві й Зваричеві згинуло від екедівських куль 10-ть людей. Через безнастанні облави багато людей пішло силоміць в Червону Армію".

ВИСІЛКА ДІВЧАТ НА ПРИМУСОНІ РОБОТИ.

"з Броннава, повіт Калуш, большевики забрели на праць до підприємств 22 дівчат".

ЛІВІВ, жовтень, 1944 р. - "В теренах Львівщини визначають дівчат до праці. З кожного села збирають від 20-ть до 50-ть дівчат. Їх висилають до 6 будови летних або до Донбасу, або до Харкова".

ГРАБІАНИЦЬКІ НАПАДИ НА СЕЛА.

СТАНИСЛАВІВЩИНА, 10 жовтня, 1944 р. - "Кожного дни приїжджають на села екедисти з міліціантами поляками, вони несподівано наскокують на перше ліше село й переводять во господарствах докладні труски. Господареві закидають, що він має звязок з повстанцями і на тій підставі грабують у него взуття, харчі і т.н. Якщо господаря не має в хаті, вони вибивають шибю, нищать хатку обстановку і грунтово грабують помещкання. Таких випадків у ньому терені трапляється по кілька на день".

СПРОБИ ЕВАКУАЦІЇ ПІДГІРСЬКИХ СІЛ.

СТАНИСЛАВІВЩИНА, вересень, 1944 р. - "Щоб позбавити відділи УПАрмії харчевих без большевики евакуають підгірські села: Шкватинці, Уторони, Березови й Іскучу".

ЧУТКИ ПРО БОЛЬШЕВИЦЬКІ ПЛАНІ ПЕРЕСЕЛЕННЯ.

ВОЛИНЬ, серпень, 1944 р. - "Під кінець липня 1944 року екед приступило до підготовки великої акції, яка мала остаточно зліквідувати революційно-повстанчий рух українського народу. Мі еї мети хочуть большевики досягнути шляхом масового переселення ненадійного елемента Зах. України на Сибір. Уже визначено місце на величезній концлагер на Сибірі для українців із Зах. Українських Земль, а саме - Ойра-Тура. ВУЗ мали б заселитися совітськими людьми 80 сходу.."

ПОВСТАНЧИЙ РУХ В КИЇВІ.

Серпень 1944 р. - "Червоноарміїці, що приїжджають в Галичину з командірок зé Сходу, однозгідно оновідають, во в Київщині важко проїхати живими, мовляв: "Сривають реле и бандаровни с железних дарег".

ВІДНОВЕННЯ ЧЕРВОНОАРМІЙЦІВ ДО УПА.

ЮЛІНЬ, жовтень, 1944 р. - "Слово "бандаровни" стало синонімом революціонера, що бореться проти совітської влади. Самі большевики дуже швидко спонуляризували його в своій Червокій Армії, а далі і у цілому СССР. Червоноарміїці, які зо страхом та недовірям на емальованих черних красках "бандаровни" під впливом нашої пропаганди та безпосередньої зустрічі з нами змінили своє наставлення і уже по кількох тижнях у Ч.А. Було загально відомо, во андровни" червоноарміїців не стріляють. Настрої почали змінитися в позитивному напрямі і переходити в симпатію... Червоноарміїці-українці в львості симпатизують з українським революційним рухом і часто допомагають повстанцям. Навіть серед білців "заградітельних атрадев" трапляються і люди".

3 жовтня, 1944 р. в Тепільському пов. Калун, н-р так повчав вартового "Коди побачив бандерівця, а він тобі нічого не каже, так ти не стріляй до нього, бо вони фронтовиків не чінають".

ПОЛЯКИ ПОМАГАЮТЬ БОЛЬШЕВИКАМ ПИДИТИ УКРАЇНЦІВ.

Львів, жовтень, 1944 р. - "30-го вересня 1944 р. поляки на большевицькій службі замордували по-звірськи українського жняка Ор. Уемія зі села Томашівце, н.в. Калун. Інших двох українців спатували й поранили, між іншим замордували вони Івана Галушана з Лопатова, який віз контингент збіжжя до Калуса".

Львів, жовтень, 1944 р. - "1-го жовтня н.р. в селі Камінь пов. Калун, поляки кинули до мешкання українського священника дві гранати. Від ран священник помер.

Львів, листопад, 1944 р. - "Поляки даліше шкочуть нам на кожному кроці. Чимало їх є у рядах поліції, а також і в уряді на провінції... Останніми часами, поляки сильно затрівожилися заповідженим виселенням за Буг, або на гірше-на Схід. Богато поляків виробляє собі паспорт на українські назвища."

АРХІВ НКВД В РУКАХ УПА.

"30 серпня н.р. два українські бойові відділи перевели вдатний наступ на містечко ЗУНІЛЬ. Стрільці вдерлися до будинку НКВД, застрілили 8 НКВДистів, звільнили 7 в'язнів-українців і захопили архів НКВД. Домівку НКВД і пошту здемолювали, а на мурах виписали проти большевицькі кличі. Напад відбувся без власних втрат".

НК НКВД ВУКАЄ ДОНОЩИКІВ.

КАЛУН, вересень, 1944 р. - "З огляду об'яв було видно, що большевикам не ходить про змобілізованих людей тільки, але й про зорганізування сітки сексотів. Майже всіх власних людей НКВД швидко звільняло, себе-в'язавши їх довести про роботу "бандерівців".

КАЛУН, 27 вересня, 1944 р. - "Індивідуальні арешти НКВД переводить чим раз частіше. Після переслухання, арештованих ангажують до доносицької роботи й відпускають до-дому. Мільком звільненням деручили розшуквати за англійським та американськими шпигунами".

УКРАЇНСЬКА ПОВСТАНЧА АРМІЯ КАРАЄ ЗРАДКІВ.

КОСІВ, вересень 1944 р. - "25 вересня, в селі Смедже, пов. Косів знищено 30 сексотів /большевицьких/. До кожного трупа причеплено карточку з написом: "Собаці-собача смерть! Смерть сексотам! За зраду свого народу-смерть!".

СТАНІСЛАВІВ, вересень 1944 р. - "30-го вересня, в місті Старий Лисець, пов. Станіславів повішено коло будинку громадського уряду місцевого голову сілради, большевицького заарештанта. Того ж дня знищено місцевого доносчика НКВД Костя Гавзана. Місцеве населення прикляло вимір кари на зрадників з вдволенням, кажучи: "Тільки таким способом викорінемо споміж себе зрадників". Вночі 31-го вересня, в селі Іваницькі, пов. Станіславів повішено коло церкви місцевого доносчика НКВД. Повішений мав на грудях таблицю з написом "Український народ карає за зраду!".

Докосяк висів над землею їхній 3 м. протягом двох днів, аж поки не прийшла большевицька комісія".

НКВД ТАКОЖ НА УНІВЕРСИТЕТІ.

Львів, 9-го вересня, 1944 р. - "По високій школах, про відкритті яких большевики так голосно кричать, урядують спеціальні відділи, які докосяк-но переіріють минуле кожного студента. Тому охочих на студії зголобується дуже мало, зокрема зпоміж українців".

ЛВІВ, жовтень 1944 р. - "Мешканці Львова одержали паспорти виготовлені тільки на російській мові".

ПОЛЯКИ ВДАЄТЬ УКРАЇНЦІВ.

ЛВІВ, жовтень 1944 р. - "Останніми часами більшовики зачали розброджувати поляків і звільняти від служби їх в міліції. В цілому терені переводять списки поляків. Чимало поляків подають себе за українців."

ГОСПОДАРСЬКІ ВІСТКИ.

ЛВІВ, вересень 1944 р. - ГРОШІ. На теренах Західної України по Сян валютою є карбованець /рубель/. На схід від Сяну курсує польські злоті трох емісій: передвоєнні, міменської емісії та нові більшовицькі золоті "Польського Банку Народового". ЦІНИ. Ринкові ціни у Львові: 1 кг. пшениці коштує 300 крб., хемічний олівець 50 крб., американська консерва - 100 крб., хліб - від 30 до 35 крб., мануфактура дуже дорога. Перкалева суконка - 1000 крб. вощані речі неавичайно дорогі й їх важко дістати. Хемічних виробів майже немає. Натомість сільсько-господарські продукти порівняльно дешеві. За максимальними цінами один м. жита коштує лишень 15 крб. і м. пшениці 20 крб.

ЗБРОЙНА БОРОТЬБА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ.

СТАНІСЛАВІВ, вересень 1944 р. - "В дні 12-13 вересня більшовицькі військи в кількості до 5.000 військ НКВД і червоноармійців перевели облогу на Чорний Ліс та доокочичні села. Пришло до боїв з відділами Української Повстанчої Армії. В Саджаві більшовики вбили 6 укр. повстанців і спалили 15 господарств. В селах Зав'ї, Грабоєць, Саджава і Глибоке більшовики забрали около 50 чоловіків. У лісі спалили кілька опущених таборів українських збройних відділів".

ЧЕРВОНИЙ, 1944 р. - "Під час великої сутичі НКВД на ВОЛИНСЬКІ ЛІСИ /Калушчина/, 15 вересня більшовики вжили чолгів і кавалерії. Від села Бора більшовикам удалося оточити одну самооборонну бойвку. Бойвка прорвалася крізь ворожий перетень, втративши тільки одного вбитого. Відтак більшовики рушили до наступу. Українські повстанці відбили три ворожі атаки ясным вогнем із дванадцять скорострільів. Більшовики відступили з утратами 20 вбитих і 8 ранених. При відступі більшовиків із спаленого Болехова один відділ УПАрмії не раз розгромив їх із засідки. Здобуто 3 зава і багато майна. В часі облоги в Лубанському Лісі, 27 вересня, яка тривала 3 дні, згинули 10 наших людей від НКВДівських куль, з десять пімали до неволі.

ЧЕРВОНІ ВАТАГИ ЯК НОВА МЕТОДА БОРОТЬБИ З УПА.

Для поборювання українського революційного руху, НКВД вживає останніми часами відділів так зв. червоних партизанів. Ось вияток із одного звідження: "Волинь, серпень, 1944 р. Червона партизанка залишила славу найгіршої банди грабіжників, якої досі не бувало. Це був символ того більшовицького "визволення", до насувало зі сходу та на яке з тривогою ждало все наше населення"...

НАЦІОНАЛІ ДАНІ ПРО УКРАЇНСЬКИХ ОКИТАЛЬЦІВ.

З Женеві повідомляють:

Число українських окитальців, що опинилися на німецькій території під Бритійською і американською окупацією значно тепер зменшилось. Нараховують їх тепер на якого пів мільона. Решта вернулась.

Найбільше збігнів є тепер у південній Німеччині, а зокрема в Баварії, а то в Баварії і Австрії. В Австрії живе 20 Тис. українських збігнів головне в Саральбергу, Інсбруку, В Ляндек є великий табор.

Тепер пробувають українці-робітники в сіл і заводів, де досі працювали, та де тепер втрачено працю через зметін промисли і поворот многих німців з війська, чи прибуття тих німців, що їх видають з Польщі чи Чехії.

Більшість українців живе в таборах, що є під опікою УНРА, та організація їх харчує, а навіть допомагає одіжю. В тих таборах живуть такі...

..../бракує - відтато/.

....Тані офіцери, що глядять на українців, як на "росія" і тільки як на "совітських підданих", звідни б вони не приходили. Бнога у Французькій зоні є небезпека там, де окруженні команди знаходяться старі російські емігранти, що взагалі ставляться неприхильно до українства. Очевидно є далі наїзди різних комісій на табори і провірки, бо, совіти далі катисяють на примусові повороти.

Ваткани іменовані Микола Бояківського апостольським адміністратором для українських вбігців в Німеччині та в Австрії, що є під окупацією західних аліантів. Його осідок: Мюнхен, Баварія.

ЗАСВІДЧУВАЛЬНИЙ НАПИС СПРАВИ № _____

У справі (розділі опису, закінченому описі) підшито і пронумеровано 7 (сім) аркушів;

у тому числі літерні номери _____;

пропущені номери _____

+ аркушів внутрішнього опису _____

Особливості фізичного стану та формування справи	Номери аркушів
1	2

Спеціаліст
Посада
_____ 2018 року

П.П.
(підпис)

І. Тардамара
(ініціали (ініціал імені), прізвище)